

Jaarverslag 2003 en 2004

Jaarverslag 2003 en 2004

Commissie van Deskundigen Grondwaterwet

Secretariaat: Herman Gorterstraat 5
Postbus 20021
3502 LA Utrecht
tel: 030-275 66 00
fax: 030-275 69 99

INHOUD

Inhoud	Voorwoord	5
	Ontwikkelingen	7
	Afgehandelde verzoeken om onderzoek	15
	In behandeling zijnde verzoeken om onderzoek	23
Bijlage	Overzicht van de verzoeken om onderzoek in 2003 en 2004.	27
	Overzichtskaat van de projecten in 2003 en 2004.	28

Dit verslag geeft een overzicht van de belangrijkste activiteiten van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG) in de jaren 2003 en 2004. Het verslag geeft in de eerste plaats inzicht in de verzoeken om onderzoek naar schade die belanghebbenden menen geleden te hebben door grondwateronttrekking. Dit is het 'dagelijkse' werk. In de meeste gevallen gaat het om landbouwschade; in toenemende mate echter ook om schade aan gebouwen.

Een punt van aandacht van de commissie is de kwaliteitsborging van de adviezen die worden uitgebracht. Steeds wordt nagegaan of er nieuwe technieken, methoden of nieuwe onderzoeksgegevens zijn die in aanmerking komen om toegepast te worden.

Met bijzondere belangstelling volgt de commissie de ontwikkelingen die moeten leiden tot een integrale waterwet. Hierin zullen vele aspecten van water, zoals die de afgelopen jaren in tal van beleidsnota's aan de orde zijn gesteld, worden ondergebracht. Naar verwachting zullen sommige ingrepen in het waterhuishoudkundig systeem voor schadevergoeding in aanmerking kunnen komen. De commissie is benieuwd op welke wijze het schadebegrip een plaats in de nieuwe waterwet zal krijgen.

ir. A. Grijns, voorzitter.

ONTWIKKELINGEN

Commissie, secretariaat en provincies

De Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG) is op grond van artikel 37, lid 2, van de Grondwaterwet (Gww), ingesteld door de colleges van Gedeputeerde Staten van alle provincies. Ingaande 1 januari 2004 heeft namelijk ook de provincie Friesland zich aangesloten bij de overige provincies. De commissie heeft als taak het behandelen van de in het kader van art. 37, van de Gww, bij Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie ingediende verzoeken om onderzoek naar schade door het onttrekken van grondwater of het infiltreren van water in de bodem met als doel het onttrekken van water, krachtens een vergunning als bedoeld in artikel 14, van de Gww. De commissie stelt een advies op aan partijen over de ondervanging of vergoeding van de schade dan wel over de overneming van de onroerende zaak in het geval zij een causaliteit heeft vastgesteld tussen de onttrekking en de schade. Het secretariaat van de commissie is ondergebracht bij de Dienst Landelijk Gebied.

In de samenstelling van secretariaat en commissie hebben zich enkele wijzigingen voorgedaan. Op 1 juli 2004 heeft de plv. secretaris, de heer ing. G.J. Grotentraast, zijn werkzaamheden beëindigd. Op 1 november 2004 heeft de voorzitter, de heer ir. G.A. Oosterbaan, zijn functie overgedragen aan de heer ir. A. Grijns.

Op 31 december 2004 bestaat de commissie en secretariaat uit:

Voorzitter:	<i>ir. A. Grijns</i>	Plv. lid:	<i>ir. C.J. de Lange</i>
Plv. voorzitter:	<i>mr. G.J.M.M. Tax</i>	Plv. lid:	<i>mr. J.J. van Zanten</i>
Lid:	<i>ir. J. Kruizinga</i>	Plv. lid:	<i>ing. H.J. Everts</i>

Secretaris:	<i>ir. W.P.C. Zeeman</i>	Medewerker:	<i>G. Bakker</i>
Plv. secretaris:	<i>vacature</i>	Medewerkster:	<i>ir. S. Klerks-Poppema</i>
		Medewerker:	<i>ir. L.C. Oosterom</i>

Terzijde wordt nog opgemerkt dat de commissie ook invulling geeft aan de Commissie Gebouwschade Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Deze commissie vindt haar basis in een tussen het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, thans Waterschap Rivierenland, en Hydron Zuid-Holland gesloten overeenkomst. In deze overeenkomst is besloten tot een gemeenschappelijke behandeling van verzoeken om vergoeding van schade aan gebouwen die gelegen zijn binnen gebieden alwaar er sprake is van een samenloop van invloeden van enerzijds door het Waterschap geïnitieerde dijkversterkingen, peilaanpassingen en peilverlagingen en weg(re)constructies en anderzijds door het waterbedrijf geïnitieerde grondwateronttrekkingen.

Permanente Gemengde Schadecommissie

Sinds november 2001 opereert een werkgroep, die voorbereidingen treft om te komen tot de instelling van een Permanente Gemengde Schadecommissie voor de behandeling van grensoverschrijdende schade. De werkgroep is samengesteld uit de beoogde vertegenwoordigers van de Nederlandse en Vlaamse delegaties van de in te stellen Schadecommissie. Door de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat zijn de leden van de CDG als zodanig aangewezen. De besprekingen die zijn gevoerd hebben betrekking op de reglementaire, de juridische, de technische en de financiële aspecten van het operationaliseren van de Schadecommissie.

Aan het eind van de verslagperiode is op veel onderdelen overeenstemming bereikt, zodat de instelling van de Schadecommissie en de afhandeling van het voorliggende geval in zicht komt.

Context

De toenemende aandacht voor water in Nederland en daarbuiten wordt door de commissie op de voet gevolgd. Zeespiegelrijzing, bodemdaling en klimaatverandering zijn verschijnselen waarvan de gevolgen steeds vaker en scherper zichtbaar worden. De maatschappij en de politiek zijn zich hiervan bewust geworden. Het heeft geleid tot tal van beleidsimpulsen van verschillende overheden. Genoemd kunnen worden de rapportage van de Cie Waterbeheer 21e eeuw, het antwoord daarop van het Kabinet (omgaan met water), het Nationaal Bestuursakkoord Water en als laatste de Kaderrichtlijn Water uit Brussel. De hoofdlijnen zijn uitgezet, de uitwerking in programma's met ambities, doelen, planning en resultaten is volop gaande. Dit gaat tevens gepaard met een proces van verdere decentralisatie van bevoegdheden van Rijk naar provincies en weer verder naar waterschappen en gemeenten. De twee laatstgenoemden dienen ervoor te zorgen dat zij steeds beter toegerust zijn voor uitoefening van betrokken overheidstaken, onder meer door wet- en regelgeving aan te passen aan deze tijd.

De wateropgave komt op diverse bestuurlijke niveaus nu scherp in beeld. Om deze tegemoet te treden wordt integratie van waterbeleid met ander beleid, vooral RO, Milieu, Mest en Natuur, een must.

We zien ook een verschuiving in de verhouding tussen overheid en burger. Was de overheid er eeuwen lang om te zorgen voor het wel en wee van de burger, nu neigt zij meer naar een faciliterende rol, dat wil zeggen "zorgen dat" in plaats van "zorgen voor". De overheid treedt vaker op als partner van particulier initiatief. Gelijktijdig zien we een steeds mondiger burger die een toenemend claim gedrag vertoont. Aanspraken op verzekeringen nemen toe. Dit alles kan consequenties hebben voor de positie en het werk van de commissie. Hoe dat precies uitwerkt is nog ongewis. De commissie is zich daarvan bewust en blijft voortdurend alert. Het was ook een extra motief om een minisymposium te organiseren, waarover verder in dit verslag gerapporteerd wordt.

Verschuiving in de vraag

In een bijlage is een overzicht gegeven van de verzoeken om onderzoek die de commissie in behandeling heeft, dan wel heeft gehad in 2003 en 2004. De locaties van de betreffende projecten staan op een kaart aangegeven.

Met uitzondering van nagekomen verzoeken om onderzoek (Emmen, Luijkgestel) zijn in de verslagperiode voor 19 nieuwe projecten verzoeken om onderzoek ingediend. De verzoeken van een drietal projecten zijn ingetrokken. De redenen tot intrekking zijn (1) dat partijen in onderling overleg tot overeenstemming zijn gekomen (Zaltbommel), (2) dat belanghebbende bij nader inzien van onderzoek door de commissie afziet (Amsterdam) en (3) dat het verzoek om onderzoek niet ontvankelijk is verklaard voor de commissie (Hillegom). Van een vierde project is het dossier gesloten (Hilversum). Naar de mening van de commissie is bij dit project van een grondwateronttrekking geen sprake.

De verzoeken om onderzoek van de resterende 15 nieuwe projecten hebben nagenoeg geheel betrekking op landbouwschade en gebouwschade, met de nadruk op gebouwschade. Hiermee heeft zich de in 1999 ingezette trend van verzoeken om onderzoek naar bosschade niet voortgezet. Er lijkt zich nu een trend te ontwikkelen in de richting van verzoeken om onderzoek naar gebouwschade.

Voor wat betreft de verzoeken om onderzoek naar landbouwschade gaat het bij 3 projecten om een verzoek tot herziening van de bestaande schaderegeling. Veelal lukt het partijen niet zonder inschakeling van de commissie tot overeenstemming te komen over gewijzigde uitgangspunten.

Verzoeken om onderzoek

In de paragraaf Afgehandelde verzoeken om onderzoek wordt verslag gedaan van 9 (nagenoeg) afgehandelde projecten.

Bij de behandeling van verzoeken om onderzoek naar bosschade blijkt veelal dat de verminderde bijgroei van bomen door verlaging van de grondwaterstand van een beperkte orde van grootte is. Ook de mogelijk optredende vermindering van de natuurwaarde is beperkt van omvang. Het leidt niet tot het toekennen van een ander pakket volgens het Programma Beheer.

De commissie is van mening dat de onderzoekskosten in goede verhouding moeten staan tot de schade die berekend wordt. De commissie beijvert zich dan ook om te komen tot een aanpak die hieraan tegemoet komt, maar ook kan rekenen op instemming van partijen.

Bij de behandeling van verzoeken om onderzoek naar gebouwschade heeft de commissie regelmatig te kampen met te weinig gegevens. Vaak gaat het daarbij om bronbemalingen, waarvoor alleen een registratieplicht geldt. Het al dan niet aanwezig zijn van een causaal verband tussen bronbemaling en schade is dan moeilijk aantoonbaar. In een enkel geval heeft de commissie op basis van beperkte en afgeleide gegevens weliswaar geconcludeerd dat geen causaal verband tussen bronbemaling en schade aantoonbaar lijkt, doch op grond van andere bevindingen heeft de commissie een causaal verband ook niet kunnen uitsluiten. In dat geval vindt de commissie dat er onvoldoende basis is om de kosten van herstel van de schade voor belanghebbende te laten zijn. Op dit aspect wordt in het verslag nog verder ingegaan.

Kwaliteitsborging

De commissie streeft er naar om bij de opstelling van de adviezen binnen het vigerend beleid en regelgeving te opereren, en voorts de inhoud van de adviezen wetenschappelijk gefundeerd, maar toch pragmatisch te houden. Zij richt zich daarbij op acceptatie door partijen, met dien verstande dat het advies de rechterlijke toets kan doorstaan. Tegelijkertijd poogt de commissie om de kosten van het onderzoek binnen de perken te houden.

Er is tot nu toe geen aanleiding geweest om naast het tot op heden gehanteerde systeem van kwaliteitsborging tot introductie van certificatie over te gaan. Ook de wetgever heeft de commissie niet tot een dergelijke certificering verplicht. Een samenhangend beeld van de gewenste kwaliteit van het werk en de producten is dan ook nog niet beschreven. Op gezette tijden zijn evenwel uitgangspunten voor benaderingen geactualiseerd en besproken met koepels van partijen en de opdrachtgevers. Daardoor zijn nu wel losstaande componenten aanwezig.

In de afgelopen periode heeft de commissie zich afgevraagd of de kwaliteit van het werk toch niet structureel en samenhangend geborgd dient te worden. Geconcludeerd is dat een meer gefundeerd, gericht en geborgd systeem van kwaliteitszorg op maat nodig is.

Minisymposium

Voor het eerst in haar bestaan heeft de commissie op 26 oktober 2004 publiekelijk opgetreden voor een gezelschap van vertegenwoordigers van de provinciale opdrachtgevers, de waterschappen, het rijk (beleidsdirecties LNV en V&W en DLG), de waterleidingbedrijven en andere onttrekkers, de terreinbeheerders, en de landbouw. Ook de kennisinstituten en adviesbureaus waren vertegenwoordigd. Het minisymposium werd gehouden in het Watermuseum te Arnhem.

De aanleiding voor het minisymposium was het vertrek van de voorzitter, de heer ir. G.A. Oosterbaan. Het doel van de bijeenkomst was een gedachtenwisseling te entameren met diverse betrokkenen over de werkwijze en

de positie van de commissie, dit in verband met de vele ontwikkelingen in wetenschap en beleid.

De aanwezigen kregen eerst twee inleidingen te horen uit de kenniswereld. Zo schetste professor Feddes van de WUR belangrijke ontwikkelingen in de agro- en ecohydrologie. Hij plaatste de HELP-methode tegenover nieuw ontwikkelde modeltechnieken, zoals Waterpas, waarmee nauwkeurige effectvoorspellingen van grondwaterstandsverlagingen mogelijk zijn op bedrijfsniveau. Hij sprak de verwachting uit dat in het werk van de commissie dit instrumentarium toegepast kan worden, mits men bereid is te investeren in gegevensverzameling. Professor Verruijt van de TUD schetste de grondmechanische aspecten als het gaat om verlaging van de grondwaterstand. Hij onderstreepte op humoristische wijze het belang van een onafhankelijke commissie die voor burgers en bedrijven op kosten van de overheid schadekwesties uitzoekt.

Vervolgens kregen de aanwezigen de visie van de heer De Graeff, Algemeen Directeur Natuurmonumenten, te horen op de wateropgave in brede zin en de daarbij volgens hem onmisbare schadeaspecten. Hij bepleitte een verbrede taakstelling van de commissie onder provinciale regie. Hij adviseerde niet te wachten op de nieuwe integrale waterwet. Uit het oogpunt van wetgeving plaatste de heer Driesprong van V&W de commissie eerst in historisch perspectief. Vervolgens lichtte hij een tipje van de sluier op over de plannen van het kabinet om te komen tot een nieuwe integrale waterwet. Een ambitieuze operatie voor de komende jaren. Daarin zal zeker ook een voorziening voor schaderegelingen worden opgenomen.

Onder inspirerende leiding van middagvoorzitter de heer Steenmeijer, hoofd van de afdeling water van de provincie Gelderland, gingen sprekers en de aanwezigen daarna in gesprek. Brede steun was er voor de stelling dat er in de toekomst plaats is voor één door de overheid ingestelde landelijk opererende deskundigencommissie met een verbrede taakstelling. Argumenten daarvoor zijn onafhankelijkheid, deskundigheid, efficiëntie, rechtsgelijkheid, uniformiteit, en beperking van de kosten voor de burger. Over de bestuurlijke ophanging aan rijk, gezamenlijke provincies of waterschappen liepen de meningen uiteen.

Website

Vanuit een groeiende behoefte aan informatie over het werk van de commissie heeft de commissie in het verleden de brochure "Informatie over de werkwijze bij schadezaken" uitgebracht. Deze brochure is 6 jaar geleden aangepast en omgebogen tot de folder "Schade.....en dan? De praktijk wijst uit dat de folder nog steeds in een behoefte aan informatie voorziet.

Hoewel de folders in de praktijk voldoen en (in aangepaste vorm) blijven bestaan, is een website een meer adequaat en eigentijds middel om te communiceren. Door deze toepassing kan de informatieverstrekking ook in bredere zin tot uiting komen (onder andere opneming normbedragen per % opbrengstverandering, jaarverslag).

Met instemming van de provincies is dan ook een begin gemaakt met het ontwikkelen van een website.

Kartering

Zoals in het jaarverslag over 2002 is vermeld, heeft Alterra een methode ontwikkeld die minder veldwerk met zich mee brengt. Met een beperkte set aan gegevens over de GHG, GVG en GLG en gemeten grondwaterstanden (voorjaar en najaar) kan met de nieuwe methode het verloop van de grondwaterstand in kaart worden gebracht. De verzamelde gegevens worden daar-

toe gerelateerd aan langjarige reeksen grondwaterstanden. Bij de methode wordt voorts gebruik gemaakt van hulpinformatie, zoals het Algemene Hoogtebestand van Nederland, de Topografische kaart, het grondgebruik en de 'oude' grondwatertrap. In de situatie van een grondwaterwinning vormen de verlagingen van de grondwaterstand ook belangrijke gegevens. Bij het project Oosterhout heeft Alterra de methodiek voor de commissie voor het eerst toegepast. Met de toepassing is bespaard op de kosten van het veldwerk. De commissie moet de uitkomsten van deze methodiek nog kritisch beschouwen, alvorens zij besluit deze methodiek toe te (laten) passen. Vooralsnog bestaat de indruk dat toepassing voor grootschalige projecten zinvol zou kunnen zijn.

HELP - tabel

Voor het berekenen van opbrengstverandering maakt de commissie reeds lange tijd gebruik van de zogenaamde TCGB-tabel. Deze tabel is te zien als een verfijning van de Help-tabel.

Door Alterra is het model Waterpas ontwikkeld. Met dat model zijn gegevens van de proefboerderij Zegveld doorgerekend over de periode 1991-2002 naar aanleiding van de vraag wat de effecten zijn van een peilverhoging van 60 cm -mv. naar 40 cm -mv. in veenweide gebieden. Gebleken is dat bij peilverhoging het gebied gevoeliger is voor extremen en de variatie in effecten dus groter is. De draagkracht van de bodem bleek bij natschade de voornaamste factor. Deze doorrekening vond plaats naar aanleiding van een verzoek van het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden. Het Hoogheemraadschap was tot het besef gekomen dat Waterpas wellicht een goed alternatief zou zijn voor het gebruik van de Help-tabel ter onderbouwing van een voorgenomen peilbesluit. Het gebruik van de Help-tabel leidde bij de landbouwers namelijk tot kritiek op de landbouwkundige uitgangspunten.

Het model Waterpas is tot nu toe toegepast op bedrijfsschaal. De uitkomsten wijken af van de Help-tabel. Er moet nog veel getest worden, alvorens de werkwijze kan worden opgeschaald van bedrijfsschaal naar gebiedsschaal. Alsdan kan ook bekeken worden of de Help-tabel aan vervanging toe is. Overigens is in de afgelopen jaren de Help-tabel op basis van de meest recente inzichten van experts aangepast. De integratie van de Huining-Brouwer cijfers en Help-tabel is uitgevoerd en heeft geleid tot een nieuwe set van opbrengstcijfers voor 72 bodemsoorten. Dit resultaat wordt naar verwachting in 2005 opgenomen in het Stowa –waterlood instrumentarium.

De commissie volgt de ontwikkelingen van Waterpas en aanpalend onderzoek met interesse. Indien uit het onderzoek blijkt dat de Help-tabel aan totale vervanging onderhevig is, zal de commissie bezien of en in hoeverre dit consequenties heeft voor het gebruik van de TCGB-tabel.

Registratieplicht

In toenemende mate ontvangt de commissie ter behandeling verzoeken om onderzoek naar gebouwschade als gevolg van bronbemalingen. Bronbemalingen zijn vaak van een zodanig beperkte omvang en duur dat zij niet vergunningplichtig zijn. Registratie van de bronbemaling met als voorwaarde het meten van de onttrokken hoeveelheden grondwater is dan voldoende. In de praktijk blijkt dat een bronbemaling substantieel van invloed kan zijn op de grondwaterstanden in de omgeving en tot aanzienlijke schade kan leiden aan woningen, gebouwd op een zakkinggevoelige ondergrond. Het vaststellen van de invloed van een bronbemaling op de grondwaterstanden

in de omgeving wordt bemoeilijkt als geen of zeer weinig metingen van de grondwaterstand zijn gedaan. Met een meetnet van grondwaterstands-buizen, waargenomen voor, tijdens en na de bronbemaling, kan de invloed van een bronbemaling goed in beeld worden gebracht. De metingen van de grondwaterstanden tijdens de bronbemaling kunnen bovendien ertoe leiden dat adequate aanvullende maatregelen worden getroffen ter voorkoming van (verdere) schade. Ook is het vastleggen van de referentie-situatie van woningen, die aan zakking onderhevig zouden kunnen zijn, van groot nut voor het bepalen van de causaliteit.

De commissie is zich ervan bewust dat een registratieplichtige bronbemaling onder algemene regels valt en op basis hiervan geen aanvullende voorschriften, zoals hiervoor bedoeld, kunnen worden gesteld aan de uitvoering van de bronbemaling. In de praktijk blijkt overigens af en toe dat zodanig meer grondwater wordt onttrokken dan voorzien, dat de bronbemaling alsnog onder de vergunningsplicht valt.

De commissie pleit er voor dat bij de registratie van de bronbemaling de onttrekker met nadruk erop wordt gewezen dat een goed meetnet, niet alleen in het belang van derden, maar ook in het eigen belang, zeer wenselijk is. Het komt regelmatig voor dat schaden worden geclaimd die niet of slechts ten dele het gevolg zijn van een bronbemaling. Het ontbreken van een causaliteit tussen schade en de bronbemaling kan dan in de praktijk alleen aannemelijk gemaakt worden, indien de onttrekker beschikt over voldoende meetgegevens.

Jurisprudentie-1 Berekeningsmethodiek CDG correct en compleet

Op 24 september 2003 heeft de Rechtbank Almelo beslist inzake een CDG correct en compleet verzoek van een belanghebbende te Losser aan de Rechtbank om een voorlopig deskundigenbericht te gelasten met betrekking tot de waterwinning te Losser van Vitens. Voorafgaande aan dit verzoek is door Gedeputeerde Staten aan de commissie gevraagd te adviseren. Belanghebbende is van mening dat de door de commissie in haar advies gehanteerde berekeningsmethodiek niet correct is en de berekende schade niet overeenkomt met de werkelijk door hem geleden en nog te lijden schade als gevolg van de grondwateronttrekking te Losser. Voorts is hij van mening dat het advies van de commissie niet volledig is. De Rechtbank heeft het verzoek afgewezen, omdat de Rechtbank van mening is:

- “dat de CDG bij uitstek de instantie is om advies uit te brengen over onder-vanging of vergoeding van schade, de Grondwaterwet enige waarborgen kent met betrekking tot hoor en wederhoor, en de commissie hieraan heeft voldaan;
- dat de CDG zeer uitvoerig is geweest en zij de mening van belanghebbende niet deelt dat het rapport onvolledig is. Bovendien worden door belanghebbende geen inhoudelijke technische argumenten aangedragen;
- dat de overige door belanghebbende aangedragen aspecten buiten de strekking van artikel 35 van de Grondwaterwet vallen;
- dat de 20% schadevergoeding die in het verleden niet is uitbetaald juridisch van aard is en zich niet leent voor beantwoording door een deskundige”.

Het verzoek is derhalve afgewezen.

Jurisprudentie-2 Begin van verjarings- termijn

Op 25 februari 2004 heeft het Gerechtshof te Leeuwarden beslist inzake de zaak tussen Emmtec Services B.V. en de Stichting Grondgebruik Noord-Nederland, mede namens een viertal belanghebbenden. Bij tussenarrest is aan

de Stichting Grondgebruik c.s opgedragen om tegenbewijs te leveren tegen het voorshands vermoeden dat zij ten tijde van het indienen van het verzoek als bedoeld in art 37 lid 1 (oud) Grondwaterwet niet bekend waren met de schade in de door art. 3:310 lid 1 BW bedoelde zin. Dit aspect is van belang voor de verjaringstermijn.

Het Hof acht de Stichting Grondgebruik geslaagd in het hen opgedragen tegenbewijs. Zij acht “de voor daadwerkelijke bekendheid vereiste mate van zekerheid derhalve, mede gelet op de complexiteit van de onderhavige materie, pas aanwezig vanaf het moment dat de ter zake deskundige Technische Commissie Grondwaterbeheer (TCGB) haar rapport – na een onder meer vanwege de complexiteit van de onderhavige materie tijdrovend onderzoek – uitbracht. Deze uitkomst sluit, volgens het Hof, geheel aan bij recente jurisprudentie van de Hoge Raad, waarin werd beslist dat de korte, vijfjarige verjaringstermijn van art. 3:310 lid 1 BW pas gaat lopen zodra met voldoende mate van zekerheid – die niet een absolute zekerheid behoeft te zijn - is vastgesteld dat de schade (mede) is veroorzaakt door een daarvoor aansprakelijk te stellen persoon, welke mate van zekerheid in casu pas door de rapportage van de TCGB is ontstaan”.

Jurisprudentie-3 aansprakelijkheid GS

Op 24 maart 2004 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraak gedaan in het geschil tussen 48 bollentelers te Hillegom, appellanten enerzijds, en het college van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, verweerder anderzijds.

De Afdeling heeft overwogen dat “noch de tekst van de Grondwaterwet, noch de geschiedenis van de totstandkoming daarvan aanknopingspunten bieden voor de veronderstelling dat de wetgever rekening heeft gehouden met de mogelijkheid dat naast de gehoudenheid van de vergunninghouder om schade als gevolg van het feitelijk gebruik van een vergunning voor onttrekking of infiltratie te ondervangen, het tot vergunningverlening bevoegd gezag gehouden kan zijn tot het toekennen van compensatie voor nadeel als gevolg van besluiten tot het verlenen van een vergunning voor onttrekking of infiltratie. Voor zover zodanige besluiten direct voortvloeien uit op de behartiging van het openbaar belang gericht optreden, laat art. 35 Grondwaterwet naar het oordeel van de Afdeling echter onverlet dat het bevoegd gezag op grond van het beginsel ‘gelijkheid voor de openbare lasten’ gehouden kan zijn tot het toekennen van compensatie voor nadeel dat derden ondervinden door het nemen van een rechtmatig besluit tot verlening van de vergunning”.

Voorts heeft zij overwogen dat “bij beantwoording van de vraag of dit beginsel in het onderhavige geval noopt tot compensatie, moet worden beoordeeld of sprake is van onevenredige, buiten het normaal maatschappelijk risico vallende en op een beperkte groep burgers of instellingen drukkende schade, die het gevolg is van het op de behartiging van voornoemd openbaar belang gericht optreden van, voor zover hier van belang, verweerder” De Afdeling heeft na beantwoording van deze vraag het besluit van de provincie Zuid-Holland vernietigd. Als gevolg van het besluit van GS tot wijziging van de vergunning kunnen de bollentelers schade lijden door verhoging van de grondwaterstand door wijziging in de onttrekking en infiltratie in de duinen. De provincie dient het nadeel te compenseren.

Uit de uitspraak valt nog af te leiden dat een proceskostenveroordeling uitsluitend mogelijk is in de kosten die een partij in verband met de behandeling van het beroep redelijkerwijs heeft moeten maken.

AFGEHANDELDE VERZOeken OM ONDERZOEK

In een bijlage is een overzicht gegeven van de verzoeken om onderzoek die de commissie in behandeling heeft, dan wel heeft gehad in 2003 en 2004. De locaties van de betreffende projecten staan op een kaart aangegeven. Zoals uit het overzicht blijkt zijn de verzoeken van een drietal projecten ingetrokken. De redenen tot intrekking zijn (1) dat partijen in onderling overleg tot overeenstemming zijn gekomen (Zaltbommel), (2) dat bij nader inzien van onderzoek door de commissie is afgezien (Amsterdam), en (3) dat het verzoek om onderzoek niet ontvankelijk is verklaard voor de commissie (Hillegom). Bij een vierde project is het dossier gesloten (Hilversum). Naar de mening van de commissie is bij dit project van een grondwateronttrekking geen sprake. Belanghebbende heeft ook geen enkele relevante informatie aangeleverd.

De verzoeken om onderzoek betrekking hebbende op 9 projecten zijn in de verslagperiode (nagenoeg) tot afhandeling gekomen. Deze 9 projecten worden in dit hoofdstuk belicht. In het volgende hoofdstuk komen, in het kort, de overige in behandeling zijnde projecten aan de orde.

DRENTHE

Emmen (03.004)

In mei, juli en augustus 2003, alsmede in maart 2004 ontving de commissie in totaal vier verzoeken om onderzoek naar de schade als gevolg van grondwateronttrekking door een tweetal onttrekkers. Het betreffen nagekomen verzoeken om onderzoek. In drie van de vier adviezen aan partijen komt de commissie tot de conclusie dat belanghebbende schade ondervindt met betrekking tot de gewasopbrengst. Tegen al deze adviezen zijn geen bedenkingen ingediend. De taak van de commissie met betrekking tot deze nagekomen verzoeken om onderzoek is hiermee beëindigd.

GELDERLAND

Gorssel (Joppe) (05.004)

In maart 2003 heeft de commissie advies uitgebracht ten aanzien van de landgoederen Marsweg, Herwalt en Joppe. Als gevolg van de grondwateronttrekking te Joppe zou het inkomen van de bosbedrijven nadelig worden beïnvloed. In aanvullende informatie wordt gesproken over een vermindering van de groei en vitaliteit van de vegetatie. De verzoeken om onderzoek zijn ingediend door de Bosgroep Gelderland & Bosgroep Utrecht, namens de drie eigenaren van de landgoederen. Ten behoeve van het advies heeft de commissie onderzoek verricht en laten verrichten. De resultaten zijn weergegeven in het rapport "Bosschade Gorssel (Joppe)", maart 2003. Op basis van de resultaten van het onderzoek komt de commissie tot de conclusie dat als gevolg van de grondwateronttrekking te Joppe door twee van de drie eigenaren van de landgoederen schade is en wordt geleden met betrekking tot houtbijgroei. Verder komt de commissie tot de conclusie dat op de drie landgoederen weliswaar mogelijk sprake is van een vermindering van de natuurwaarde, maar dat deze van een zodanig beperkte omvang is dat het niet leidt tot het toekennen van een ander pakket volgens het Programma Beheer. De pakketten zijn daartoe te weinig onderscheidend. Van een landschappelijke waardevermindering door het

afsterven van (oude karakteristieke) bomen is op de drie landgoederen geen sprake. Noch van de Bosgroep Gelderland & Bosgroep Utrecht (waaraan inmiddels ook toegevoegd de Bosgroep Holland), namens de eigenaren van de landgoederen, noch van de onttrekker zijn bedenkingen tegen het advies ontvangen. Naar aanleiding van het verzoek van de commissie aan te geven welke regeling partijen voor de toekomst voorstaan (jaarlijkse vergoeding of afkoop), heeft de onttrekker bericht er de voorkeur aan te geven de toekomstige schade jaarlijks te vergoeden op basis van de werkelijke onttrekking. De taak van de commissie met betrekking tot de betreffende verzoeken om onderzoek is hiermee beëindigd.

Gorssel (Harfsen) (05.004)

In augustus 1999 verzocht de Bosgroep Gelderland & Bosgroep Utrecht, namens de eigenaar van het landgoed Toevluchtsbos, om onderzoek door de commissie naar schade aan het landgoed. Als gevolg van de grondwateronttrekking te Harfsen zou het inkomen van het landgoed nadelig worden beïnvloed. In aanvullende informatie op het verzoek wordt aangegeven dat het gaat om vermindering van houtproductie en afname van vitaliteit. In maart 2003 heeft de commissie advies uitgebracht aan partijen. Hierin komt zij tot de conclusie, dat als gevolg van de grondwateronttrekking te Harfsen geen schade is en wordt geleden aan het landgoed Toevluchtsbos. Ter plaatse van het landgoed Toevluchtsbos is de verlaging van de grondwaterstand als gevolg van de onttrekking Harfsen kleiner dan 10 cm. Bij een verlaging van de grondwaterstand van geringe omvang is het causale verband tussen grondwateronttrekking en bosschade veelal niet aantoonbaar. Om deze reden hanteert de commissie voor bos als grens van het invloedsgebied de lijn met 10 cm verlaging. Deze norm ligt hoger dan voor gras (5 cm lijn) vanwege de minder grote gevoeligheid van bos voor geringe verlaging van de grondwaterstand.

Noch van de Bosgroep Gelderland & Bosgroep Utrecht (waaraan inmiddels ook toegevoegd de Bosgroep Holland), namens de eigenaar van het landgoed, noch van de onttrekker zijn bedenkingen tegen het advies ontvangen. De taak van de commissie met betrekking tot dit verzoek om onderzoek is hiermee beëindigd.

Vorden (05.005)

In april 2004 bracht de commissie advies uit aan partijen inzake de schade aan het landgoed Galgengoor te Vorden. Als gevolg van de grondwateronttrekking te Vorden zou het inkomen van het bosbedrijf nadelig worden beïnvloed. In aanvullende informatie op het verzoek wordt aangegeven dat het met name gaat om vermindering van houtproductie (voornamelijk in omgeving vijver), een geringe spontane verjonging van populier en wilg, en uitdroging van de vijver.

De commissie komt tot de conclusie dat op het landgoed sprake is van een vermindering van de houtbijgroei door de grondwateronttrekking te Vorden. Deze vermindering van de houtbijgroei komt voor vergoeding in aanmerking. De commissie concludeert voorts dat op het landgoed de natuurwaarde door de grondwateronttrekking mogelijk is verminderd, doch dat de omvang van deze vermindering niet leidt tot een wijziging in beheerspakket van het Programma Beheer. Van een landschappelijke waardevermindering door het doodgaan van bomen dan wel uitdroging van de vijver is geen sprake. Voor wat betreft de vermindering van de houtbijgroei en/of de mogelijke vermindering van de natuurschade in de toekomst, bij gelijkblijvende grondwateronttrekking, acht de commissie geen dan wel onvoldoende basis aan-

wezig voor het uitvoeren van maatregelen ter compensatie hiervan. Er zijn geen bedenkingen tegen het advies ontvangen. Daarmee wordt het advies van de commissie geacht te zijn aanvaard door partijen. De taak van de commissie met betrekking tot dit verzoek om onderzoek is hiermee beëindigd.

Beuningen (05.014)

In oktober 2002 is door 5 eigenaren van woningen verzocht om een onderzoek door de commissie in verband met schade als gevolg van de onttrekking van grondwater ten behoeve van de uitbreiding van de nabijgelegen RWZI. Uit informatie bleek dat de verzekeraar van de opdrachtgever tot de onttrekking aan het Expertisebureau Van der Bos en Boon opdracht heeft gegeven te trachten met betrokkenen tot overeenstemming te komen over de afwikkeling van de schadeclaims. Met drie belanghebbenden is overeenstemming bereikt.

Met een vierde belanghebbende is overeenstemming bereikt over vergoeding van een deel van de schade (toename scheurvorming in muren). Over de schade aan het dak bestaat er verschil van inzicht over de oorzaak. Ten aanzien van dit deel van de schade heeft de eigenaar te kennen gegeven alsnog een onderzoek door de commissie op prijs te stellen.

In dit kader heeft de Dienst Landelijk Gebied ten behoeve van de commissie in februari 2004 aan het Adviesbureau voor Bouwtechniek (ABT) opdracht gegeven voor het verrichten van een second opinion onderzoek. ABT komt in haar rapport van april 2004 tot de conclusie dat er geen verband is tussen de schade aan de dakconstructie en de uitgevoerde bemaling ten behoeve van de uitbreiding van de RWZI. De oorzaak van de schade is volgens ABT het gevolg van ondeskundige verbouwingen.

Door belanghebbende zijn bedenkingen tegen het hierop gebaseerde advies ingediend. Belanghebbende is van mening dat de dakconstructie in 1989 is gerealiseerd volgens de normen van bouw en woningtoezicht en niet in 1960. Er is geen rekening gehouden met het feit dat het huis zich na 1,5 jaar na de grondwateronttrekking zich weer grotendeels in de oude staat heeft kunnen zetten. Voorts heeft de beoordeling zich gericht op de huidige situatie waarbij wederom sprake is van aanpassingen in de dakconstructie.

De commissie heeft belanghebbende bericht dat door ABT is geconstateerd dat er geen sprake is van verschilzakkingen. Dit is wel een voorwaarde voor het optreden van schade. Met betrekking tot het verzoek om onderzoek voor wat betreft de dakconstructie is de taak van de commissie beëindigd.

Met betrekking tot de laatste van de 5 eigenaren die een verzoek om onderzoek hebben ingediend is nog overleg gaande tussen partijen.

Didam (05.015)

In mei 2003 is een verzoek om onderzoek ingediend naar schade aan een woning te Didam. De schade zou een gevolg zijn van de grondwateronttrekking, die plaatsvindt ten behoeve van bodemsanering en de bouw van een parkeerkelder. In oktober 2003 werd nog een soortgelijk verzoek om onderzoek aan de commissie voorgelegd.

In juni 2004 heeft de commissie twee adviezen uitgebracht.

Voor wat betreft het verzoek om onderzoek van oktober 2003 heeft de commissie partijen bericht dat de scheurvorming in de woning niet in verband is te brengen met de grondwateronttrekking. Door partijen zijn geen bedenkingen ingebracht. De taak van de commissie inzake dit verzoek om onderzoek is hiermee beëindigd.

Voor wat betreft het verzoek van mei 2003 heeft de commissie in augustus 2003 opdracht verleend aan MOS Grondmechanica voor een grondmechanisch onderzoek ter plaatse van het woonhuis. Tot de sonderingdiepte komt, zo blijkt, vooral zand voor. Bij twee sonderingen ter plaatse van de voorgevel lijkt sprake te zijn van enige bijmenging met klei en/of leem. Op basis hiervan heeft de commissie geconcludeerd dat het optreden van zakking van de grond niet aannemelijk is en verder onderzoek niet noodzakelijk is. Gelet op de aard en de ernst van de scheurvorming en de nadien te voorschijn gekomen resultaten van het onderzoek van Hanselman|Expertises, waarin een samenhang tussen de scheurvorming en de grondwateronttrekking niet wordt uitgesloten, heeft de commissie reden gezien toch haar onderzoek te vervolgen.

De commissie heeft toen geconcludeerd dat, gelet op de samenstelling van de zandondergrond, het feit dat representatief geachte hoogtemetingen geen zakkingen vertonen en de scheurvorming vanwege de forse omvang niet in verband is te brengen met niet uit te sluiten minimale zakking van de ondergrond, geen causaliteit tussen de opgetreden scheurvorming in het woonhuis en de grondwateronttrekking kan worden aangetoond. Op basis van nadere bevindingen heeft de commissie haar aanvankelijke mening echter genuanceerd. De belangrijkste zijn: (1) de scheurvorming is van recente datum, (2) de oude gemetselde muren hebben een beperkte vervormingscapaciteit, en (3) de omvang en de snelheid waarmee de grondwaterstandsverlaging is opgetreden. Alles overziende en afwegende was de commissie daarom van mening dat er voldoende grond was voor gerede twijfel ten aanzien van de aanvankelijk getrokken conclusie dat geen causaliteit tussen de opgetreden scheurvorming in het woonhuis en de grondwateronttrekking kan worden aangetoond. De commissie vond dan ook dat er onvoldoende basis was om de kosten van herstel van de scheurvorming voor belanghebbende te laten zijn.

Door belanghebbende zijn bedenkingen tegen het advies ingebracht en in een zitting toegelicht. De door belanghebbende aangevoerde bedenkingen hebben betrekking (1) op de wijze van uitvoering van de grondwateronttrekking, (2) de scheurvorming zou al vóór maart 2003 zijn opgetreden, (3) op de scheurvorming in de aanbouw, en (4) op de kosten van schilderwerk en (nieuw) de houten vloer in de kamer.

De opdrachtgever van de bemaling heeft de commissie bericht en in de zitting toegelicht dat zij niet de opdrachtgever is van de bouwputwerkzaamheden en dus niet aansprakelijk kan worden gesteld.

In december 2004 heeft de commissie nader advies uitgebracht.

In de ingebrachte bedenkingen heeft de commissie aanleiding gezien het advies te wijzigen zodanig dat het schadebedrag is verhoogd met de kosten van verwacht schilderwerk en het gedeeltelijk opnieuw leggen van de vloer. Voor wat betreft de ontkenning van aansprakelijkheid door de vermeende veroorzaker, de opdrachtgever van de grondwateronttrekking, heeft de commissie haar standpunt gewijzigd. De basis hiervoor vormt de informatie die GS nadien aangereikt heeft inzake het aan- en afmelden van de grondwateronttrekkingen (voor de bodemsanering en voor de parkeerkelder). De procedure met de vermeende veroorzaker is stopgezet.

Met betrekking tot dit verzoek om onderzoek is de taak van de commissie beëindigd.

NOORD-HOLLAND

Beverwijk (07.002)

In februari 2003 heeft de commissie advies uitgebracht met betrekking tot de opgetreden schade bij een landbouwer te Assendelft als gevolg van de grondwateronttrekking welke in 1993-1994 is uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van de Wijkertunnel te Beverwijk. De schadeclaim heeft betrekking op zakking van de opstallen en erfverharding en op gewasschade als gevolg van vochttekort. In het advies wordt geconcludeerd dat er sprake is van zowel gebouwschade als gewasschade. Na aftrek van de reeds uitgekeerde vergoedingen en voorschotten resteert nog een uit te keren bedrag. Tegen het advies van de commissie zijn zowel door belanghebbende als door de onttrekker bedenkingen ingebracht. De bedenkingen betreffen zowel de berekening van de gebouwschade als de berekening van de gewasschade. Daarnaast is bezwaar gemaakt tegen de zienswijze van de commissie met betrekking tot de vergoeding van kosten van bijstand door deskundigen. Door belanghebbende is verzocht om de bedenkingen mondeling toe te lichten. In oktober 2003 heeft hiertoe een zitting plaatsgevonden. Ter zitting verzocht belanghebbende aan de commissie overleg te voeren met TNO in verband met eventuele nieuwe inzichten met betrekking tot het schadeonderzoek. De commissie heeft dit verzoek ingewilligd. In december 2003 heeft het overleg met TNO plaatsgevonden.

In mei 2004 heeft de commissie nader advies aan partijen uitgebracht. De commissie heeft in de ingebrachte bedenkingen aanleiding gevonden haar advies te wijzigen. Deze wijzigingen betreffen met name de berekening van de bouwkundige schade. In afwijking van het eerdere advies is in het nader advies rekening gehouden met het effect van snelle zetting op de schadeontwikkeling. Daarnaast noodzaakten enkele uitspraken in het rapport van WA-RECO tot een herberekening van de schade. De ingebrachte bedenkingen ten aanzien van de gewasschade hebben de commissie geen aanleiding gegeven het advies te wijzigen.

Aangezien de bedenkingen hebben geleid tot een wijziging van het advies is er naar het oordeel van de commissie tevens grond voor het vergoeden van (een deel van) de kosten voor bijstand van deskundigen.

De taak van de commissie met betrekking tot dit verzoek om onderzoek is hiermee beëindigd.

Amsterdam (07.004)

De commissie ontving een verzoek om onderzoek naar schade door te hoge grondwaterstand aan een pand aan de Snijdersbergweg te Amsterdam. De schade wordt in verband gebracht met een retourbemaling aan de Muntbergweg ten behoeve van de bouw van een kantoor van ABN/AMRO aan de Paasheuvelweg te Amsterdam. Na enige tijd heeft belanghebbende de commissie bericht, na zorgvuldige bestudering van de bij hem aanwezige stukken, besloten te hebben om de procedure bij de commissie niet door te zetten. De commissie heeft belanghebbende daarop bericht het verzoek om onderzoek als ingetrokken te beschouwen.

Hilversum (07.006)

Door een eigenaar van een woning aan de Eikbosserweg is melding gemaakt van scheurvorming aan zijn woning. De scheurvorming wordt door hem in verband gebracht met een (tijdelijke) verandering van het grondwaterpeil als gevolg van grondwateronttrekking ten behoeve van recent uitgevoerde en nog in uitvoering zijnde bouwactiviteiten in de omgeving. Aangezien op

grond van de beschikbare gegevens niet blijkt van enige wateronttrekking en voorts door betrokkene geen feiten dan wel gegevens zijn aangedragen die zijn standpunt staven, is de commissie van oordeel dat iedere grond tot het doen van onderzoek ontbreekt. Belanghebbende is als zodanig bericht en het dossier is gesloten.

ZUID-HOLLAND

Ottoland (08.009)

In juni 2002 verzocht een eigenaar om onderzoek door de commissie naar schade aan zijn woning te Ottoland. Als gevolg van grondwateronttrekking zou de grondwaterstand zijn verlaagd, de grond zijn verzakt en schade aan zijn woning zijn ontstaan.

In een aantal gebieden in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, waar sprake is van een samenloop van werkzaamheden/activiteiten van Hydron ZH en het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, thans Waterschap Rivierenland, is een Samenwerkingsovereenkomst (SWO) tussen beide instanties. In het kader van deze samenwerkingsovereenkomst vindt behandeling van een verzoek om vergoeding van gebouwschade plaats door de Commissie Gebouwschade Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (CGAV). In eerste instantie heeft belanghebbende dan ook voornoemde schade bij de CGAV gemeld. In april 2003 heeft de CGAV hem bericht dat zijn woning buiten de gebieden ligt waarop de SWO van toepassing is. Het verzoek om vergoeding van gebouwschade is om deze reden niet ontvanke-lijk verklaard. Een behandeling door de CGAV kan daarom niet plaatsvinden. Betrokkene heeft te kennen gegeven niet met deze conclusie akkoord te kunnen gaan. Naar zijn mening is de situatie de laatste vijf jaar verergerd en zijn de invloedsgebieden waarschijnlijk groter dan destijds is aangenomen. Omdat het mandaat van de CGAV zich beperkt tot de in de SWO vastgelegde gebieden kan de CGAV de bedenkingen niet in behandeling nemen. Betrok-kene is gewezen op de mogelijkheid om GS te verzoeken de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet een onderzoek te laten doen, hetgeen hij vervolgens gedaan heeft.

In oktober 2003 heeft de commissie advies uitgebracht. De commissie is van mening dat de door de onttrekker aangereikte verlagingen van (de stijg-hoogte van) het grondwater op een betrouwbare wijze zijn berekend en getoetst zijn aan gemeten grondwaterstanden. Zij acht het dan ook niet rea-listisch dat de lijn met 5 cm verlaging van de stijghoogte van het grondwater (aanmerkelijk) dichterbij de woning zou liggen dan is berekend, waarbij nog geldt dat de freatische grondwaterstand op deze afstand niet is verlaagd. De commissie gaat in haar onderzoek uit van de lijn met 5 cm verlaging van de stijghoogte van het grondwater, omdat verlagingen van de stijghoogte van minder dan 5 cm niet tot aantoonbare scheurvorming leidt. Door belang-hebbende zijn bedenkingen tegen het advies ingebracht. De bedenkingen richten zich in hoofdzaak op de schade als zodanig. Naar de mening van de commissie zijn deze bedenkingen uit een oogpunt van causaliteit ten aan-zien van de grondwateronttrekking te Langerak niet relevant. De woning ligt ruim buiten het invloedsgebied van deze grondwateronttrekking. In decem-ber 2003 heeft de commissie belanghebbende hierover bericht. De taak van de commissie met betrekking tot dit verzoek om onderzoek is beëindigd.

Hillegom (08.012)

De Technische Commissie Bodembeweging (TCBB) ontving een verzoek om advies van een tweetal eigenaren van woningen te Hillegom in verband met schade door verzakking van hun woningen. Omdat de invloed van het waterpeilbeheer naar de mening van de TCBB groot lijkt heeft zij het verzoek op basis van artikel 2:3 van de Algemene wet bestuursrecht doorgezonden naar de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet. De commissie heeft daarop GS verzocht na te gaan of de schademelding is aan te merken als een verzoek om onderzoek als bedoeld in art. 37 van de Grondwaterwet. GS hebben naar aanleiding hiervan een inventarisatie verricht van de grondwateronttrekkingen in de omgeving en van de veranderingen van de polderpeilen in het gebied waarin de woningen liggen. Op grond van de uitkomsten van deze inventarisatie hebben GS de commissie bericht dat het verzoek van de eigenaren van de woningen niet als schademelding op grond van de Grondwaterwet ex artikel 37 is aan te merken. De commissie heeft betrokkenen bericht dat zij niet gerechtigd is het verzoek om advies in behandeling te nemen.

NOORD-BRABANT

Luijkgestel (10.016)

In oktober 2002 ontving de commissie een verzoek om onderzoek van 62 landbouwers naar de landbouwschade als gevolg van de grondwaterwinningen te Luijkgestel en Lommel (B). In 1997 werden soortgelijke verzoeken om onderzoek naar schade als gevolg van de betreffende grondwaterwinningen ingediend. Naar aanleiding daarvan heeft de commissie onderzoek verricht en laten verrichten naar de gevolgen van de grondwaterwinningen Luijkgestel en Lommel op de gewasopbrengst.

In april 2003 bracht de commissie advies over de groep van 62 uit aan partijen. Op basis van de resultaten van het onderzoek komt zij tot de conclusie dat als gevolg van de grondwateronttrekking te Luijkgestel door 43 landbouwers schade is en wordt geleden met betrekking tot gewasopbrengst (en veedrenking). De overige 19 landbouwers hebben hun grondgebruik niet opgegeven bij de commissie, zodat een berekening van de eventuele schade niet kan plaatsvinden. De commissie heeft deze 19 verzoeken om onderzoek als ingetrokken beschouwd. Na het uitbrengen van het advies heeft de commissie van twee landbouwers alsnog het grondgebruik ontvangen. De commissie heeft voor deze twee landbouwers nadien een schadeberekening uitgevoerd. Door de onttrekker zijn geen bedenkingen tegen het advies ingebracht. Van drie landbouwers heeft de commissie bedenkingen ontvangen. De bedenkingen hebben betrekking op de berekende schade, het opgegeven grondgebruik en de schade als gevolg van de winning te Lommel. Naar aanleiding van de bedenkingen heeft de commissie voor één bedrijf de schade opnieuw berekend. De bedenkingen van de overige twee landbouwers hebben de commissie geen aanleiding gegeven haar eerdere advies te wijzigen.

De behandeling van de verzoeken om onderzoek, zoals hiervoor genoemd, heeft betrekking op alleen de grondwateronttrekking te Luijkgestel en beperkt zich tot het Nederlandse deel van het invloedsgebied. Voor wat betreft het Belgische deel van dit invloedsgebied en het invloedsgebied van de grondwateronttrekking te Lommel (B) vindt behandeling van de verzoeken om onderzoek plaats door een door de Benelux opnieuw in te stellen Permanente Gemengde Schadecommissie.

Luijksgestel (Ant.hof)
(10.029)

In december 2002 ontving de commissie een verzoek om onderzoek naar bosschade op het landgoed Anthoniushof als gevolg van de grondwateronttrekking te Luijksgestel en van de grondwateronttrekking te Lommel (B). Volgens de eigenaar wordt het inkomen van het bosbedrijf nadelig beïnvloed door droogteschade aan het landgoed. Aangegeven wordt dat het met name gaat om vermindering van de houtbijgroei (afname van de vitaliteit) en het droogvallen van een drinkplaats voor reeën.

Naar aanleiding van het verzoek heeft de commissie onderzoek verricht en laten verrichten naar bosschade als gevolg van de grondwaterwinning Luijksgestel. Een belangrijke basis vormt het in het kader van het onderzoek naar landbouwschade uitgebrachte rapport "Schadeonderzoek grondwateronttrekkingen Luijksgestel en Lommel". Voorts is in opdracht van de Dienst Landelijk Gebied ten behoeve van de commissie door Alterra een bodemkundig-hydrologisch onderzoek op het landgoed uitgevoerd.

Op basis van de door Alterra verzamelde bodemkundige en hydrologische gegevens zijn de houtbijgroefgrafieken geraadpleegd. Omdat het rekentechnisch wenselijk is daarbij ook de winning Lommel te betrekken, zijn de houtbijgroefgrafieken geraadpleegd voor beide winningen tezamen. Hieruit volgt dat er op het betreffende landgoed geen verschil is in de bijgroei tussen een situatie zonder onttrekkingen en die met onttrekkingen. Op basis van de bevindingen van Alterra over de drinkpoel concludeert de commissie, dat de drinkpoel in een gemiddeld jaar voldoende water bevat. Zelfs in uitzonderlijk droge jaren zal de poel niet droogvallen.

Door belanghebbende zijn bedenkingen tegen het advies ingediend. De bedenkingen hebben betrekking op de grootte van de verlagingen, met name begin jaren negentig. Naar de mening van de commissie moet de lagere grondwaterstand begin jaren negentig toegeschreven worden aan de relatief droge weersomstandigheden in die periode. In de bedenkingen heeft de commissie daarom geen aanleiding gezien haar advies te wijzigen.

De taak van de commissie met betrekking tot dit verzoek om onderzoek is hiermee beëindigd.

Om de verdroging van de natuur te verminderen wordt een project integraal

IN BEHANDELING ZIJNDE VERZOeken OM ONDERZOEK

FRIESLAND

Terwisscha (02.003)

waterbeheer uitgevoerd. Het is mogelijk dat de grondwateronttrekking op korte termijn wordt gehalveerd, ofwel op lange termijn wordt verplaatst. In het kader van dit project zijn nieuwe hydrologische berekeningen uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de verlagingen van de grondwaterstand groter zijn dan in het verleden is berekend, en ten grondslag is komen te liggen aan de bestaande schaderegeling.

In november 2004 zijn 36 verzoeken om onderzoek in handen gesteld van de commissie. In december 2004 zijn hieraan nog 8 verzoeken om onderzoek toegevoegd. De verzoeken hebben deels betrekking op een herziening van de bestaande schaderegeling. Het overgrote deel betreft nieuwe verzoeken om onderzoek.

Noord-Bergum (02.004)

Wegens vermindering van de grondwateronttrekking heeft de onttrekker de landbouwers een nieuwe schaderegeling voorgelegd. In de nieuwe regeling zijn de resultaten van het onderzoek verwerkt dat Witteveen+Bos heeft uitgevoerd in opdracht van de provinciale Schadecommissie Fryslan. De landbouwers hebben bedenkingen tegen de voorgestelde regeling. De Schadecommissie Fryslan heeft geen aanleiding gezien het rapport aan te passen, waarmee de grondslag voor de nieuwe regeling ongewijzigd blijft. Aan de landbouwers is nog wel de mogelijkheid gelaten om de bedenkingen via GS voor te leggen aan de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet.

In november 2004 is een eerste verzoek om onderzoek in handen gesteld van de commissie.

DRENTHE

Beilen (03.002)

IWACO Adviesbureau voor water en milieu heeft in opdracht van GS onderzoek verricht naar de landbouwschade te Beilen veroorzaakt door een tweetal onttrekkers. In augustus 2000 ontving de commissie van GS het verzoek om de afhandeling van het landbouwschadeonderzoek over te nemen.

De commissie heeft het onderzoek van IWACO getoetst en geconcludeerd dat de gebruikte hydrologische gegevens ontoereikend zijn om als basis te kunnen dienen voor de berekening van de landbouwschade. In opdracht van de commissie heeft Alterra in 2001 een nader onderzoek uitgevoerd naar de huidige hydrologische en bodemkundige situatie voor een deel van het invloedsgebied. Aan de hand van de resultaten van dat onderzoek zal de commissie de eventuele landbouwschade als gevolg van beide winningen berekenen.

OVERIJSEL

Weerselo (Lemselo) (04.020)

Het overleg met partijen over een herziening van de schaderegeling is voortgezet. Geconcludeerd is dat voor het toepassen van een regeling gebaseerd op zogenaamde Blauwe Diensten nog onvoldoende kennis en ervaring beschikbaar is. De werkgroep geeft er de voorkeur aan thans een regeling op te stellen gebaseerd op de gangbare methodiek van vergoeding van gewas-

schade. Ten aanzien van de optredende verlagingen zijn nieuwe inzichten beschikbaar gekomen uit een modelstudie. Met het model zijn op verzoek van de commissie nog specifieke berekeningen uitgevoerd. Berekend zijn de GHG en de GLG, alsmede de verlagingen in beide situaties. Voorts dient de bodemkundige informatie vertaald te worden naar een zogenaamde TCGB-code om de TCGB-opbrengstdepressietabel te kunnen raadplegen.

GELDERLAND

Apeldoorn/Eerbeek (05.006)

Apeldoorn (Amersfoortseweg) (05.007)

Apeldoorn (Schalterberg) (05.008)

Oldebroek (Wezep)/Epe (05.009)

Rheden/Rozendaal (05.010)

Met betrekking tot voornoemde projecten is in de verslag periode gestart met het uitvoeren van een hydrologisch onderzoek. Het onderzoek bestaat hieruit dat de gebieden voor wat betreft invloedsgebied, bodem en waterhuishouding in kaart worden gebracht. Gelet op de locaties van de projecten op relatief hooggelegen gronden is het zeer wel mogelijk dat in één of meerdere gevallen de grondwaterstand van nature te diep zit om van betekenis te kunnen zijn voor de groei van de vegetatie.

Hengelo ('t Klooster) (05.011)

Op basis van het plan van aanpak en begroting heeft de Dienst Landelijk Gebied ten behoeve van de commissie opdracht verleend aan Alterra voor het uitvoeren van een bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek.

Elst (05.013)

In het verzoek om onderzoek wordt de schade toegeschreven aan de in 2001 uitgevoerde bronbemaling ten behoeve van de bouw van een parkeergarage onder het appartementencomplex Eshofstaete. Naar aanleiding van het verzoek heeft de commissie een eerste veldbezoek verricht.

Heteren (05.016)

Een inwoner van Valburg, gemeente Over-Betuwe, heeft GS bericht, dat hij schade aan zijn opstallen en erf ondervindt als gevolg van bodemdaling. Deze bodemdaling zou een gevolg zijn van de aanhoudende droogte en een dalend waterpeil in de rivier de Linge. Omdat de woning wellicht ook ligt in het invloedsgebied van een grondwateronttrekking hebben GS de schadelucht mede op verzoek van belanghebbende in handen gesteld van de commissie.

Zaltbommel (05.017)

Door 19 eigenaren van woningen in de wijk Heuveren te Gameren is verzoekt om een onderzoek door de commissie, in verband met vermeende schade aan hun woningen als gevolg van een bronbemaling ten behoeve van de aanleg van een bergbezinkbassin. Uit informatie bleek dat de schademelding door de opdrachtgever van de grondwateronttrekking in behandeling is gegeven bij de verzekeringsmaat-

schappij. Van de betrokken eigenaren is bericht ontvangen dat de verzekeringsmaatschappij de schade naar tevredenheid heeft behandeld en dat een onderzoek door de commissie achterwege kan blijven. Het verzoek om onderzoek is hiermee als ingetrokken beschouwd.

Neder-Betuwe (05.018)

Een eigenaar van een woning in Echteld, gemeente Neder-Betuwe heeft verzocht om een onderzoek door de commissie. De scheurvorming in de woning zou verband houden met bronbemalingen in de omgeving ten behoeve van het bouwrijp maken van het bedrijvenpark Medel te Tiel.

UTRECHT

Werkhoven (06.003)

Door een eigenaar is, in verband met schade aan zijn woning en bedrijfsgebouwen, verzocht een schadeklacht in behandeling te nemen. De schade zou deels veroorzaakt zijn door de zandwinning voor de aanleg van de recreatieplas in Houten en deels veroorzaakt zijn door de bronbemaling ten behoeve van de bouw van het complex 'Het Domein' in Houten.

NOORD-HOLLAND

Limmen (07.005)

Door 8 eigenaren van woningen is melding gemaakt van schade aan hun woningen door scheurvorming. Belanghebbenden verzoeken GS te controleren of de onttrekking van grondwater door een nabij gelegen bedrijf aan de daarvoor gestelde regels voldoet. GS hebben de schademelding opgevat als een verzoek om onderzoek door de commissie.

ZUID-HOLLAND

Lexmond (08.010)

Een eigenaar van percelen grasland heeft verzocht om onderzoek door de commissie. Naar zijn mening ondervinden de percelen opbrengstschade als gevolg van grondwateronttrekking te Lexmond.

Rotterdam (08.011)

De Bewoners Vereniging Bovendijk en Overschiese Kleiweg (BVBO) te Rotterdam heeft verzocht om onderzoek door de commissie. Een soortgelijk verzoek is gedaan door de Gemeente Rotterdam. De verzoeken hebben betrekking op vermeende schade aan woningen als gevolg van de grondwateronttrekking ten behoeve van de bouw van de Hoge Snelheidslijn te Rotterdam.

Van beide partijen heeft de commissie na tussentijds contact uiteindelijk vernomen dat overeenstemming is voor wat betreft de causaliteit tussen de grondwateronttrekking en de opgetreden schade aan de woningen en dat partijen zich nog buigen over de omvang van het schadebedrag per woning. De commissie heeft partijen medegedeeld dat naar haar mening het in principe mogelijk moet zijn om ook ten aanzien van het schadebedrag per woning tot overeenstemming te komen. De commissie heeft haar onderzoek opgeschort.

**Dordrecht
(08.013)**

In een aantal oudere stadswijken in Dordrecht is de fundering van honderden panden aangetast. Oorzaak is droogstand van de houten palen, waardoor deze zijn gaan rotten. Namens de Belangenvereniging Funderingsproblematiek (BVFP) in Dordrecht heeft Borsboom & Hamm Advocaten GS verzocht om de commissie een onderzoek te laten uitvoeren naar het mogelijke aandeel van grondwateronttrekkingen in het ontstaan van de schade.

NOORD-BRABANT

**Oosterhout
(10.023)**

Aan Alterra is opdracht verleend om het voorlopig vastgestelde invloedsgebied bodemkundig-waterhuishoudkundig in kaart brengen met behulp van de bij Alterra nieuw ontwikkelde methodiek. Bij deze nieuwe methodiek worden beschikbare grondwaterstanden ruimtelijk vertaald met behulp van statistische methoden. Het voorlopig vastgestelde invloedsgebied bleek niet goed inpasbaar. De commissie heeft Alterra daarom opdracht gegeven om aanvullend de mogelijkheden te onderzoeken om met dezelfde methodiek de grondwaterstanden tijdens de zogenaamde COLN-periode in kaart te brengen. Door Alterra is het bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek opgeleverd. Duidelijkheid over de omvang van de verlaging van de grondwaterstand lijkt hiermee nog niet te zijn verkregen. De commissie beraadt zich verder.

**Budel
(10.026)**

Het onderzoek van de commissie richt zich op de gewas- en veedrenkschade als gevolg van diverse onttrekkingen. Gelet op het gereed komen van het zogenaamde "Waterdoelen-model" voor de provincie Noord-Brabant door NITG-TNO heeft de Dienst Landelijk Gebied (DLG) ten behoeve van de commissie opdracht verleend aan NITG-TNO voor het uitvoeren van verlagingsberekeningen. Ook is om de ondergrond beter te typeren opdracht verleend aan Alterra voor een verkennend bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek langs een aantal raaien.

**Vierlingsbeek
(10.028)**

Een groep van ca. 20 grondgebruikers in de omgeving van het pompstation Vierlingsbeek heeft in het voorjaar van 2002 verzocht om een herziening van de schaderegeling. Ten gevolge hiervan is een overleg opgestart tussen partijen. Het secretariaat van de commissie is als adviseur bij dit overleg betrokken. Om de inbreng van de commissie te formaliseren hebben partijen in een gezamenlijk schrijven GS verzocht om een onderzoek door de commissie. In het kader van de voorgenomen herziening is door en in opdracht van de onttrekker een hydrologisch onderzoek uitgevoerd. De uitkomsten zullen voor de commissie als basis dienen voor de berekening van de effecten op de gewasopbrengst.

**Eindhoven
(10.030)**

Door een eigenaresse van een woning aan de Anna van Engelandstraat is verzocht om een onderzoek door de commissie in verband met schade aan haar woning in de vorm van scheurvorming en klemmende deuren. De schade wordt toegeschreven aan een uitgevoerde bemaling ten behoeve van de rioolvervanging in het Vonderkwartier. Uit informatie bleek dat in opdracht van de gemeente door Witteveen+Bos Raadgevende Ingenieurs BV

en het geotechnisch bureau Inpijn Blokpoel BV een onderzoek wordt verricht naar de zettinggevoeligheid van de wijk Vonderkwartier. De commissie heeft de behandeling van het verzoek toen opgeschort.

Lith
(10.031)

De commissie ontving een verzoek om onderzoek van een landbouwer te Lith in verband met droogteschade aan de gewassen en schade door scheurvorming in de gebouwen. De schade wordt toegeschreven aan de grondwateronttrekking te Lith, in combinatie met de grote droogte in de zomer van 2003.

LIMBURG

Maastricht
(11.004)

De commissie ontving een verzoek om onderzoek van de eigenaar van een tuinbouwbedrijf te Maastricht in verband met schade door verdroging. De schade wordt toegeschreven aan een verlaging van de grondwaterstand door bemaling van de mergelgroeve in de St. Pietersberg.

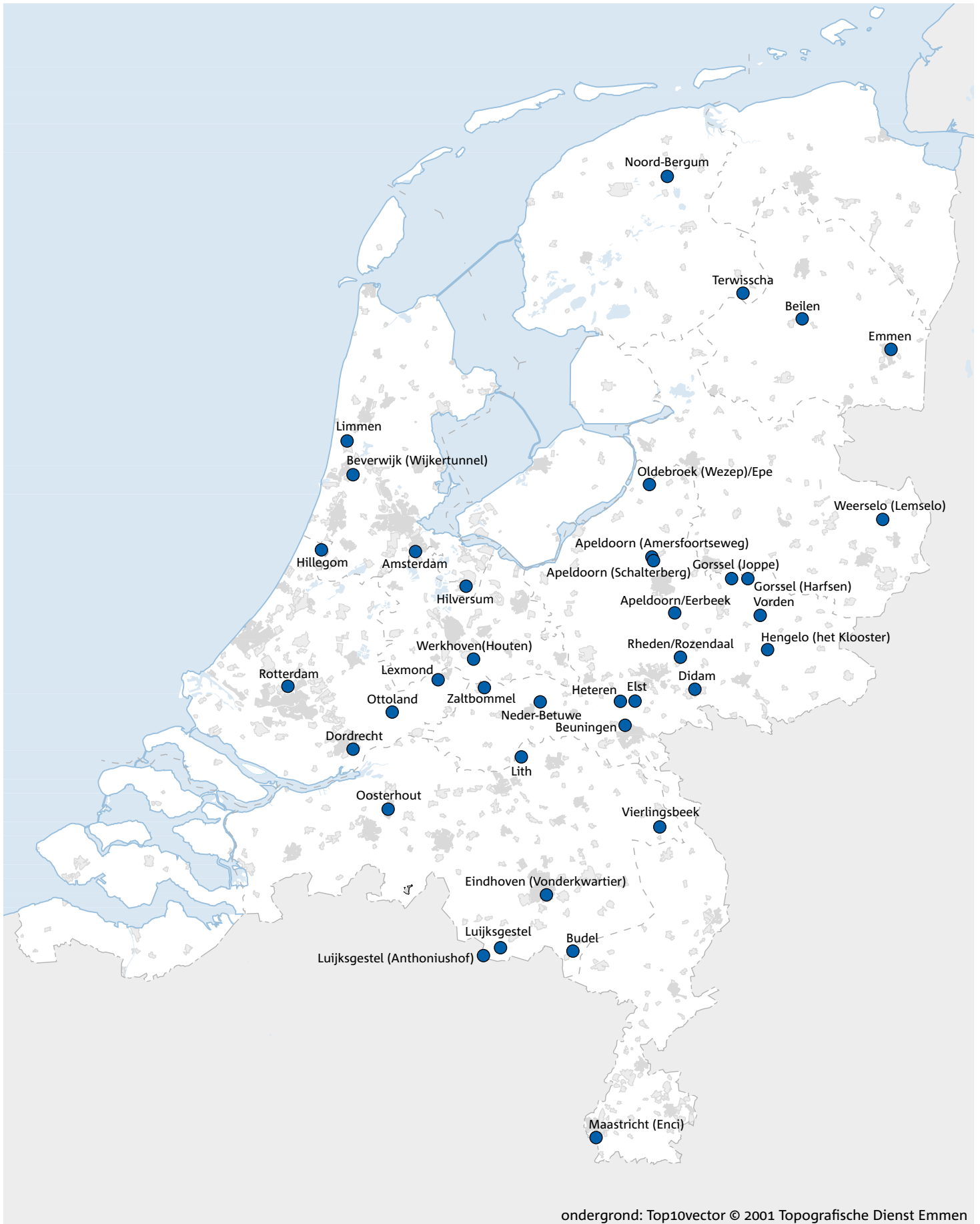
OVERZICHT VAN DE VERZOEKEN OM ONDERZOEK IN 2003 EN 2004.

Projectnaam	project-nummer	nummer verzoek	aantal belanghebbenden	soort schade*)	datum ontvangst	datum advies	datum hoorzitting	datum eindbericht	opm. **)
Friesland									
Terwisscha	02.003	01	36	L	01-12-04				
Noord-Bergum	02.004	01	1	L	01-12-04				
Drenthe									
Beilen	03.002	01	10	L	03-08-00				
Emmen	03.004	11	1	L	12-05-03	21-05-03	-	19-06-03	
		12	1	L	21-07-03	28-10-03	-	02-12-03	
		13	1	L	21-07-03	28-10-03	-	02-12-03	
		14	1	L	13-08-03	28-10-03	-	02-12-03	
		15	1	L	19-03-04	09-08-04	-	27-09-04	
Overijssel									
Weerselo (Lemselo)	04.020	01	50	L	12-10-01				
Gelderland									
Gorssel (Joppe)	05.003	01 t/m 03	1	B	16-08-99	17-03-03	-	23-04-03	
Gorssel (Harfsen)	05.004	01	1	B	16-08-99	17-03-03	-	23-04-03	
Vorden	05.005	02	1	B	16-08-99	26-04-04	-	02-06-04	
Apeldoorn / Eerbeek	05.006	01	1	B	16-08-99				
Apeldoorn (Amersfoortseweg)	05.007	01	1	B	16-08-99				
Apeldoorn (Schalterberg)	05.008	01	1	B	16-08-99				
Oldebroek (Wezep)/Epe	05.009	01	1	B	16-08-99				
Rheden/Rozendaal	05.010	01	1	B	16-08-99				
Hengelo ('t Klooster)	05.011	01	1	B	25-01-01				
Elst	05.013	01	1	G	04-06-02				
Beuningen	05.014	01	5	G	24-10-02	08-06-04	-		
Didam	05.015	01	1	G	10-06-03	11-06-04	21-09-04	02-12-04	
	05.015	02	1	G	23-10-03	11-06-04	-	19-07-04	
Heteren	05.016	01	1	G	23-10-03				
Zaltbommel	05.017	01	19	G	06-11-03	-	-	14-04-04	I
Neder-Betuwe	05.018	01	1	G	21-12-04				
Utrecht									
Werkhoven (Houten)	06.003	01	1	G	12-08-04				
Noord-Holland									
Beverwijk (Wijkertunnel)	07.002	01	1	G+L	17-01-01	19-02-03	30-10-03	19-05-04	
Amsterdam	07.004	01	1	W	25-06-03	-	-	29-11-04	I
Limmen	07.005	01	8	G	25-06-03				
Hilversum	07.006	01	1	G	25-06-03	-	-	24-09-04	D
Zuid-Holland									
Ottoland	08.009	01	1	G	10-07-02	22-10-03	-	15-12-03	
Lexmond	08.010	01	1	L	15-01-04				
Rotterdam (HSL-zuid)	08.011	01	groot aantal	G	11-03-04				
	08.011	02	groot aantal	G	12-03-04				
Hillegom	08.012	01	2	G	06-02-04	-	-	12-05-04	I
Dordrecht	08.013	01	groot aantal	G	01-06-04				
Noord-Brabant									
Luijkgestel	10.016	03	58	L	11-10-02	28-04-03	-	16-06-03	
	10.016	04	1	L	09-02-04	09-08-04	-	27-09-04	
	10.016	05	1	L	08-03-04	09-08-04	-	27-09-04	
	10.016	06	2	L	18-11-04				
Oosterhout	10.023	01	64	L	07-04-99				
		02	1	L	18-11-99				
Budel	10.026	01	86	L	28-02-00				
		02	2	L	26-09-01				
Vierlingsbeek	10.028	01	20	L	23-04-03				
Luijkgestel (Anthoniushof)	10.029	01	1	B	13-01-03	31-08-04	-	29-11-04	
Eindhoven (Vonderkwartier)	10.030	01	1	G	01-08-03				
Lith	10.031	01	1	L+G	27-04-04				
Limburg									
Maastricht (Enci)	11.004	01	1	L	10-05-04				

*) L = Landbouwschade; G = Gebouwschade; W = Wateroverlast;
N = Natuurschade; B = Bosschade; S = Sanering.

**) I = Ingetrokken; D= Dossier gesloten.

OVERZICHTSKAART VAN DE PROJECTEN IN 2003 EN 2004.

Commissie van Deskundigen Grondwaterwet

Secretariaat: Herman Gorterstraat 5

Postbus 20021

3502 LA Utrecht

tel: 030-275 66 00

fax: 030-275 69 99